

Розділ 3. Однокристальні мікроконтролери

Архітектура AVR мікроконтролерів

[1 Архітектура AVR мікроконтролерів](#)

[2 Паралельні порти введення/виведення](#)

[3 Регістр керування мікроконтролером MCUCR та режими енергозбереження](#)

[4 Джерела сигналу скидання](#)

1 Архітектура AVR мікроконтролерів

Мікроконтролери сімейства AVR мають єдину базову структуру. Узагальнена структурна схема мікроконтролера зображена на рисунку 1.

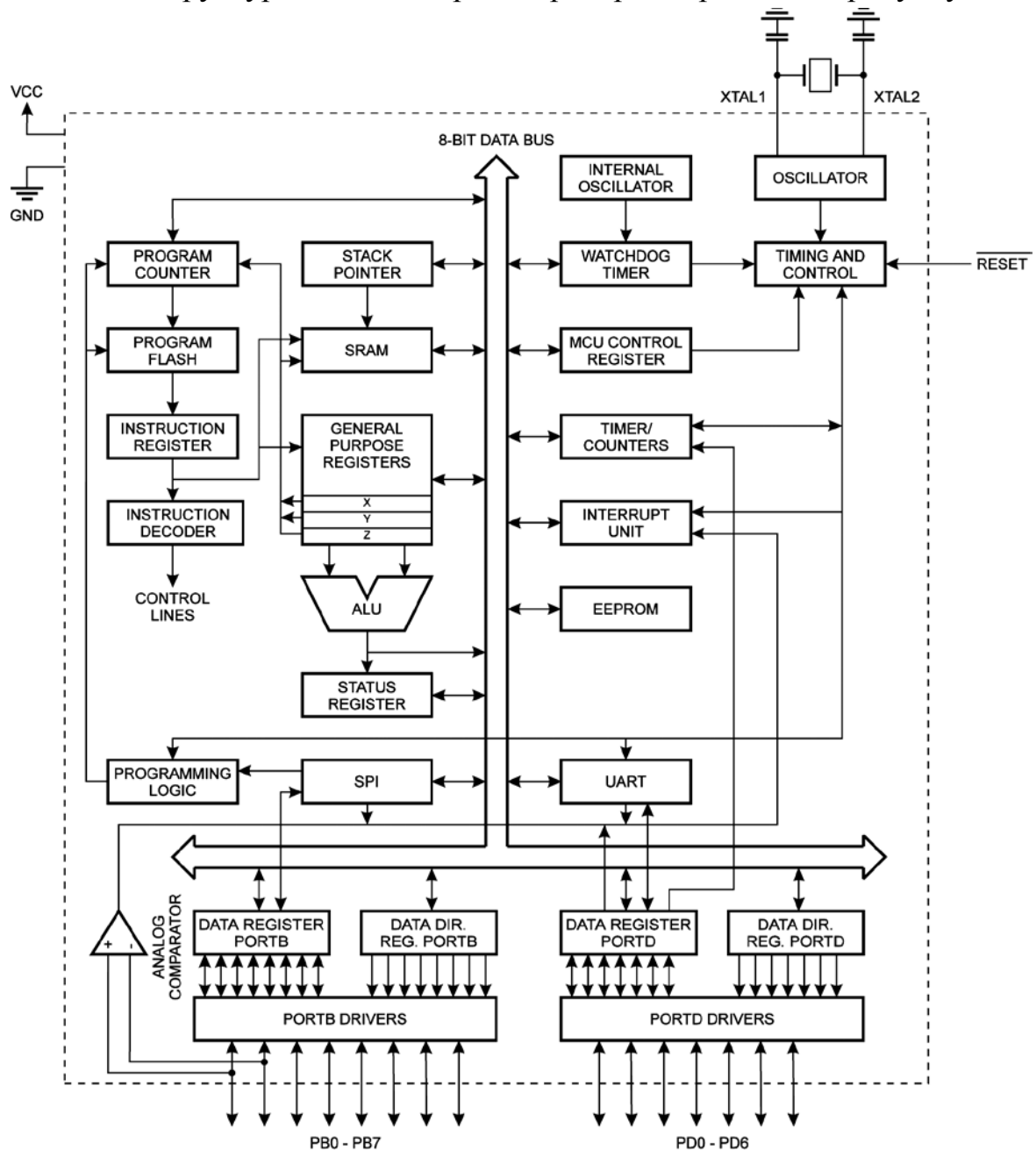

Рисунок 1 – Структурна схема AVR мікроконтролерів

До складу мікроконтролера входять:

- генератор тактового сигналу (GCK);
- процесор (CPU);
- постійний запам'ятовуючий пристрій для збереження програми виконаний за технологією Flash (FlashROM);
- оперативний запам'ятовуючий пристрій статичного типу для збереження даних (SRAM);
- постійний запам'ятовуючий пристрій для збереження даних, виконаний за технологією EEPROM, (EEPROM);
- набір периферійних пристроїв для вводу/виводу даних і керуючих сигналів, і виконання інших функцій.

До складу процесора (CPU) входять:

- лічильник команд (PC);
- арифметико-логічний пристрій (ALU);
- блок регістрів загального призначення (GPR, General Purpose Registers) і інші елементи.

Крім регістрів загального призначення в мікроконтролері маються регістри спеціальних функцій, що у сімействі AVR називаються регістрами введення/виведення (I/O Registers, IOR). За участю цих регістрів здійснюються:

- керування роботою мікроконтролера і окремих його пристроїв;
- визначення стану мікроконтролера і окремих його пристроїв;
- ввід даних у мікроконтролер й окремі його пристрої, виведення даних і виконуються інші функції.

Для нумерації регістрів введення/виведення використовуються номери від 0 до 63 (від \$00 до \$3F, де \$ - показник шістнадцятирічного коду). Кожному регістру присвоєне ім'я, пов'язане з функцією, яку виконує цей регістр. Мікроконтролери різних типів мають різний склад регістрів введення/виведення, при цьому регістри з однаковими номерами можуть мати різні імена.

Структурна схема мікроконтролера AT90S2313 наведена на рисунку 2. Мікроконтролери сімейства AVR є пристроями синхронного типу. Дії, що виконуються у мікроконтролері, прив'язані до імпульсів тактового сигналу.

Як генератор тактового сигналу (GCK) використовується:

- внутрішній генератор із зовнішнім кварцовим чи керамічним резонатором (XTAL);
- внутрішній RC-генератор (IRC);
- внутрішній генератор із зовнішнім RC-колом (ERC);
- зовнішній генератор (EXT).

У мікроконтролерів, які мають внутрішній генератор із зовнішнім резонатором (XTAL), резонатор підключається до виводів XTAL1 н XTAL2,

що через конденсатори малої ємності (20-30 пФ) з'єднуються із шиною GND. Тактова частота визначається робочою частотою резонатора. XTAL1 і XTAL2 є входом і виходом, відповідно, який інвертує підсилювач, що з використанням кварцового чи керамічного резонатора працює як вбудований генератор, як показано на рис. 3. При використанні зовнішнього джерела тактової частоти вивід XTAL2 повинний залишитися вільним, сигнал подається на вивід XTAL1.

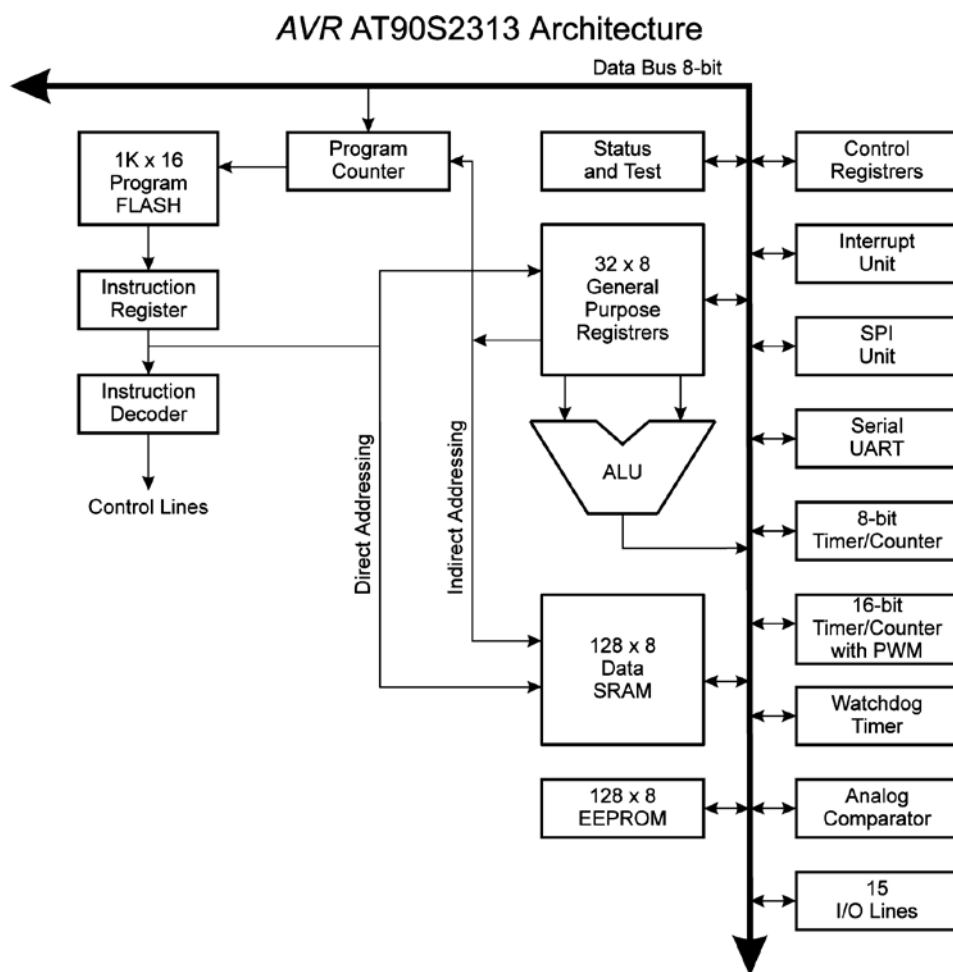

Рисунок 2 – Архітектура мікроконтролера AT90S2313.

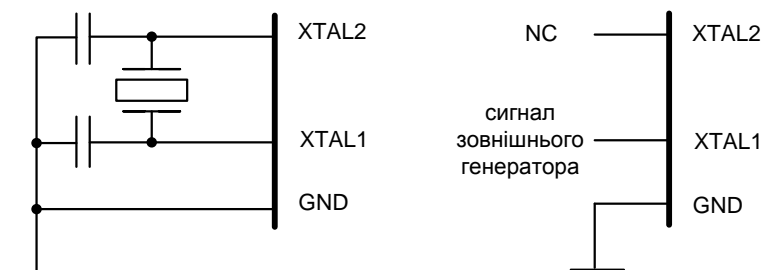

Рисунок 3 – Приєднання тактового генератора та зовнішнього джерела тактового сигналу

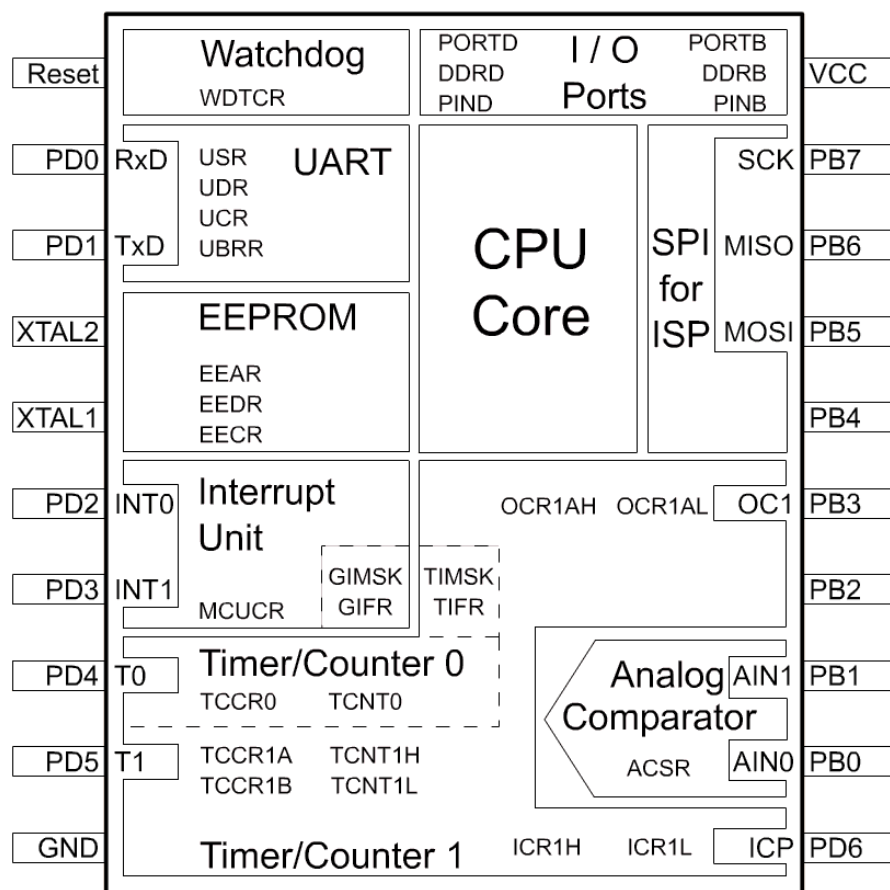

Рисунок 4 – Зовнішній вигляд мікроконтролера AT90S2313

Таблиця 1 – Призначення виводів мікроконтролера AT90S2313

VCC	Напруга живлення
GND	Земля
Port B (PB7-PB0)	8-розрядний двонаправлений порт I/O з вбудованими навантажувальними резисторами. Вихідні буфери забезпечують струм 20 мА. При використанні виводів порту як входи й установці зовнішнім сигналом у низький стан, струм буде впливати тільки при підключених вбудованих навантажувальних резисторах. Порт В використовується також при реалізації різних спеціальних функцій.
Port D (PD6-PD0)	8-розрядний двонаправлений порт I/O з вбудованими навантажувальними резисторами. Вихідні буфери забезпечують струм 20 мА. При використанні виводів порту як входи й установці зовнішнім сигналом у низький стан, струм буде впливати тільки при підключених вбудованих навантажувальних резисторах.
RESET	Вхід скидання. Для виконання скидання необхідно утримувати низький рівень на вході протягом двох машинних циклів.
XTAL1	Вхід підсилювача генератора, що інвертує, і вхід схеми вбудованого генератора тактової частоти.
XTAL2	Вихід підсилювача генератора, що інвертує.

Процесор (CPU) формує адресу наступної команди, вибирає команду з пам'яті й організовує її виконання. Код команди має формат "слово" (16 біт) або "два слова".

До складу процесора крім лічильника команд (PC), арифметико-логічного пристрою (ALU) і блоку реєстрів загального призначення (GPR) входять:

- реєстр стану мікроконтролера SREG;
- реєстр-показник стека SP або SPL і SPH.

ALU з'єднано безпосередньо з усіма 32 швидкодіючими реєстрами загального призначення. Операції ALU підрозділяються на три основні категорії: арифметичні, логічні й операції над бітами.

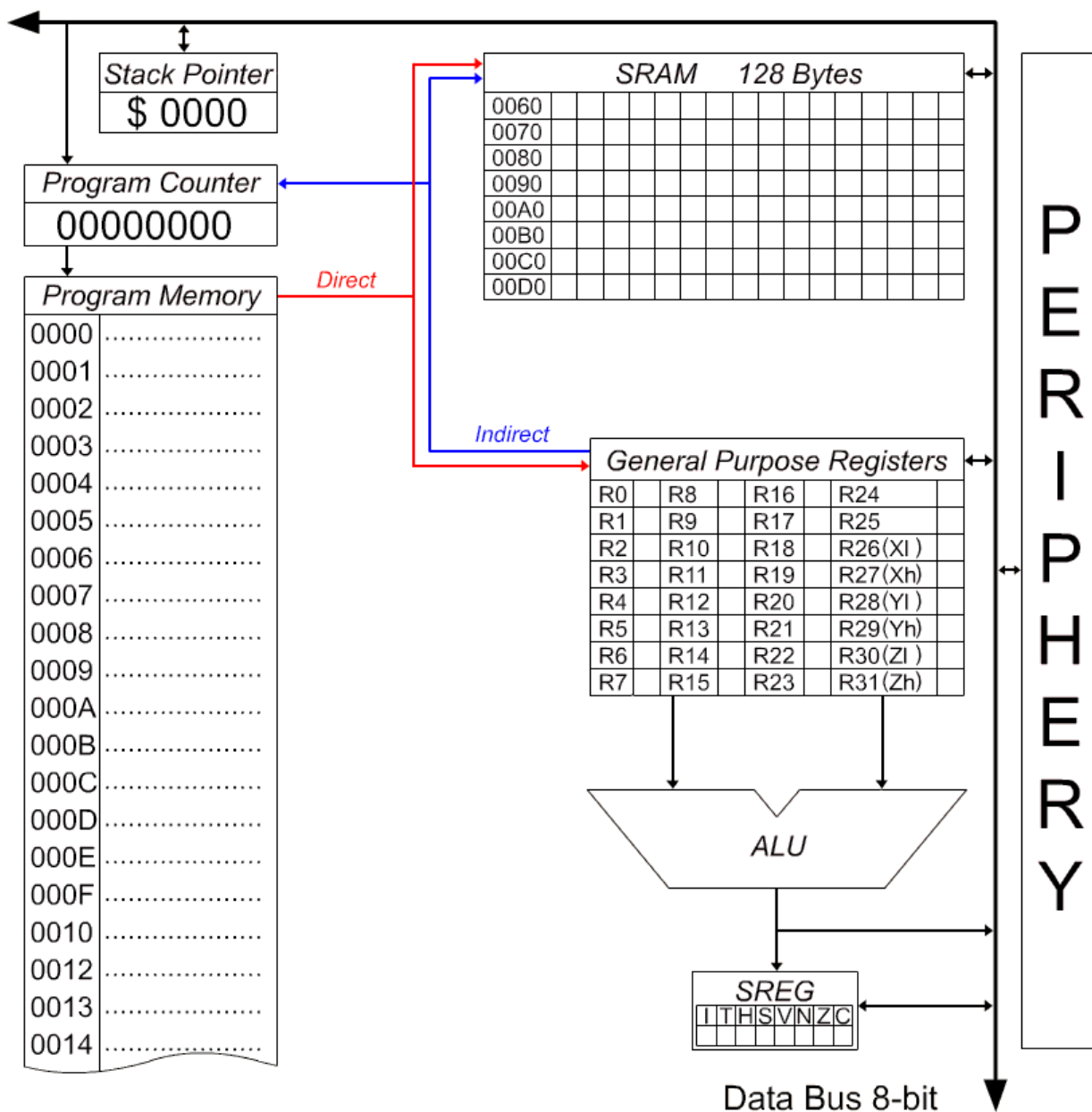

Рисунок 5 – Ядро CPU мікроконтролерів AVR

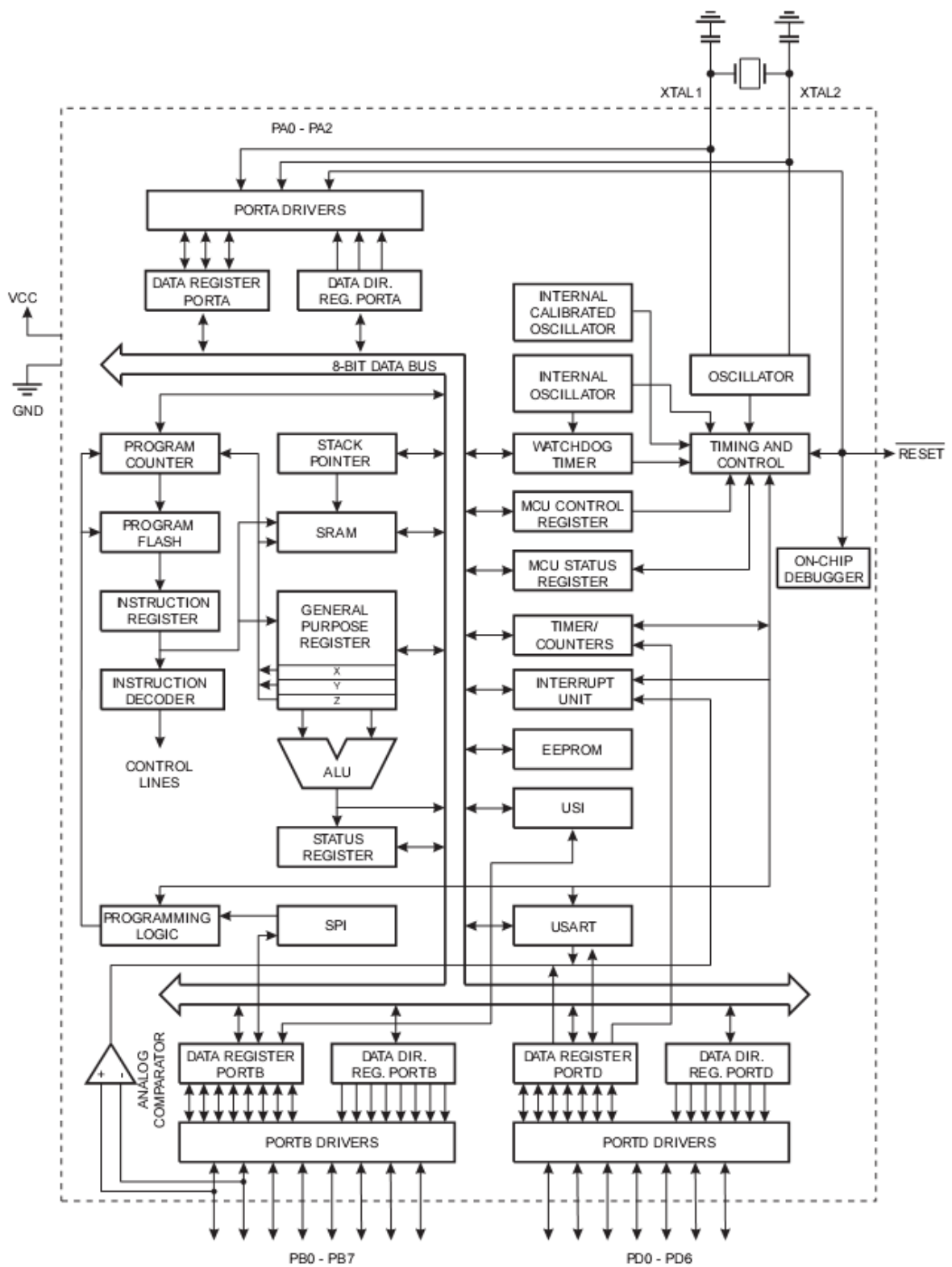

Рисунок 6 – Структурна схема мікроконтролера Attiny2313

MCU		
1	PA2/RESET/dW	VCC 20
2	PD0/RXD	PB7/USCK/SCL/PCINT7 19
3	PD1/TXD	PB6/MISO/DO/PCINT6 18
4	PA1/XTAL2	PB5/MOSI/DI/SDA/PCINT5 17
5	PA0/XTAL1	PB4/OC1B/PCINT4 16
6	PD2/INT0/XCK/CKOUT	PB3/OC1A/PCINT3 15
7	PD3/INT1	PB2/OC0A/PCINT2 14
8	PD4/T0	PB1/AIN1/PCINT1 13
9	PD5/OC0B/T1	PB0/AIN0/PCINT0 12
10	GND	PD6/ICP 11

Рисунок 7 – Зовнішній вигляд мікроконтролера ATtiny2313

Таблиця 2 – Функції виводів мікроконтролера Attiny2313

Контакт	Вивід	Функції
1	PA2/RESET/dW	Лінія PA2/Вхід скидання/Вивід відладчика
2	PD0/RXD	Лінія PD0/Приєм даних UART
3	PD1/TXD	Лінія PD1/Передача даних UART
4	PA1/XTAL2	Лінія PA1/Вихід на зовнішній резонатор
5	PA0/XTAL1	Лінія PA0/Інвертований вхід для кварцового резонатора, вхід зовнішнього генератора
6	PD2/INT0/XCK/CKOUT	Лінія PD2/Зовнішнє переривання 0/Передача тактового сигналу USART/Вихід системного тактового сигналу
7	PD3/INT1	Лінія PD3/Зовнішнє переривання 1
8	PD4/T0	Лінія PD4/Вхід зовнішнього тактового сигналу для таймера/лічильника 0
9	PD5/OC0B/T1	Лінія PD5/Вихід сигналу співпадіння в каналі В таймера/лічильника 1/Вхід зовнішнього тактового сигналу для таймера/лічильника 1
10	GND	Земля
11	PD6/ICP	Лінія PD6/Вхід захоплення таймера/лічильника 1
12	PB0/AIN0/PCINT0	Лінія PB0/Неінвертований вхід аналогового компаратора
13	PB1/AIN1/PCINT1	Лінія PB1/Інвертований вхід аналогового компаратора
14	PB2/OC0A/ PCINT2	Лінія PB2/Вихід сигналу співпадання в каналі А таймера/лічильника 0
15	PB3/OC1A/PCINT3	Лінія PB3/Вихід сигналу співпадання в каналі А таймера/лічильника 1
16	PB4/OC1B/PCINT4	Лінія PB4/Вихід сигналу співпадіння в каналі А таймера/лічильника 1
17	PB5/MOSI/DI/SDA/PCINT5	Лінія PB5/Лінія вводу даних універсального 3-провідного послідовного інтерфейсу/Лінія даних 2-провідного послідовного інтерфейсу
18	PB6/MISO/DO/PCINT6	Лінія PB6/Лінія виводу даних універсального 3-провідного послідовного інтерфейсу

19	PB7/USCK/SCL/PCINT7	Лінія PB7/Лінія тактового сигналу універсального 3-провідного послідовного інтерфейсу/Лінія синхронізації 2-провідного послідовного інтерфейсу
20	VCC	Напруга живлення

Архітектурні відмінності ATtiny2313 від AT90S2313

- програмований внутрішній тактовий генератор;
- 18 програмованих ліній введення/виведення (замість 15; додалися PA0-PA2);
- чотири канали ШІМ (PWM) замість 1 (додався режим роботи ШІМ для 8 бітного TC0);
- універсальний послідовний інтерфейс USI (Universal Serial Interface), який є основним швидкодіючим послідовним інтерфейсом для роботи в 2-х (I²C) або 3-х (ІМ – шина) провідному синхронному режимі передачі даних;
- повнодуплексний USART (замість UART).
- спеціальний вхід debugWIRE для управління вбудованою системою відлагодження;
- підтримка як зовнішніх, так і внутрішніх джерел переривань (додалися переривання від PCINT7—0);
- програмована схема контролю зниження напруги живлення і виявлення короточасних збоїв у живленні (BOD);
- автоматичне перепрограмування пам'яті програм

Для програмування мікроконтролерів AVR реалізований SPI – інтерфейс: MOSI, MISO, SLK Reset, +5 V, Gnd (рисунок 8).

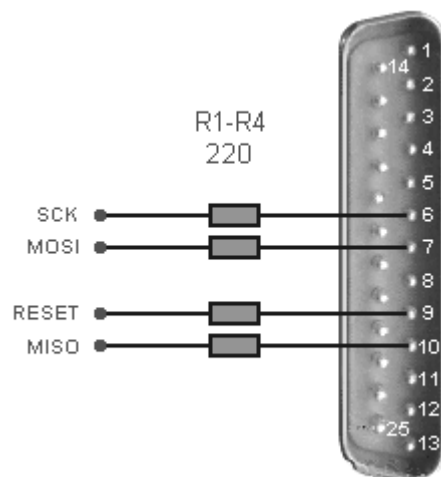

Рисунок 8 – Підключення мікроконтролера до LPT – порта ПК для програмування через SPI – інтерфейс

У групу периферійних пристроїв мікроконтролера AT90S2313 входять:

- паралельні порти введення/виведення;
- послідовний порт SPI;
- послідовний порт UART;
- таймери-лічильники загального призначення;
- сторожовий таймер;
- аналоговий компаратор;
- програмуємий апаратний модулятор;
- блок переривань.

2 Паралельні порти введення/виведення

Всі порти введення/виведення мікроконтролера в режимі цифрового вводу-виводу являють собою двонаправлені порти, в яких кожен із виводів може працювати як на ввід, так і на вивід інформації.

На рисунку 9 зображено еквівалентну схему входних кіл розряду порту введення/виведення. Всі виводи порту мають індивідуальні резистори навантаження, входні схеми кожної лінії мають по два захисних діоди.

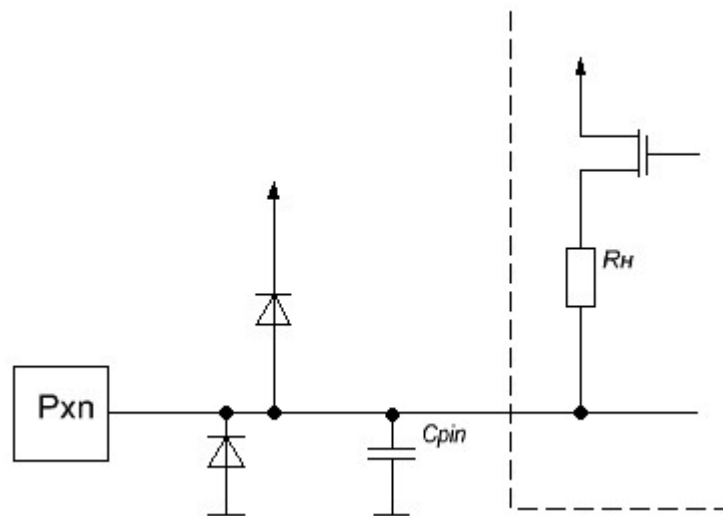

Рисунок 9- Еквівалентна схема входних кіл розряду порту введення/виведення

Для кожного порту вводу-виводу в МК існує три спеціальних регістри:

- PORTx – регістр даних;
 - DDRx – регістр керування;
 - PINx – регістр безпосереднього читання стану лінії порту,
- де «x» – назва порту.

Кожен розряд порту зв'язаний з трьома розрядами спеціальних регістрів:

- DDxn – розряд номеру n регістра DDRx;
- PORTxn – розряд номеру n регістра PORTx;

– PIN_{xn} – розряд номеру n регістра PIN_x.

Біт DDR_{xn} регістру DDR_x обирає напрямок передачі інформації. При DD_{xn} = «1», розряд P_{xn} працює як вихід, при DD_{xn} = «0» – як вхід.

Якщо розряд порту настроєно на вхід, то встановлення біту PORT_{xn} в «1» підключить внутрішній навантажувальний резистор. Для його відключення необхідно в PORT_{xn} записати «0». Одразу після системного скидання всі виводи всіх портів переходять в третій стан.

Якщо розряд порту настроєно на вихід, то встановлення біту PORT_{xn} в «1» викличе появу «1» на виході порту. Якщо в розряд PORT_{xn} записано «0», то і на виході буде «0».

PortD	\$12	PortB	\$18	PortA	\$1B
DDRD	\$11	DDRB	\$17	DDRA	\$1A
PinD	\$10	PinB	\$16	PinA	\$19

3 Регістр керування мікроконтролером MCUCR та режими енергозбереження

Регістр керування мікроконтролером (MCUCR – \$35) містить біти керування режимами переривань. На рисунку 10 показано його структуру.

Номер біту	7	6	5	4	3	2	1	0
	PUD	SM1	SE	SM0	ISC11	ISC10	ISC01	ISC00
Читання/Запис	R/W	R/W	R/W	R/W	R/W	R/W	R/W	R/W
Початкове значення	0	0	0	0	0	0	0	0

Рисунок 10 - MCUCR

Біти 0,1 (ISC00, ISC01) – режим виклику зовнішнього переривання INT0.

Біти 2,3 (ISC10, ISC11) – режим виклику зовнішнього переривання INT1.

Біти 4,6 (SM0, SM1) – вибір режиму пониженого споживання.

Біт 5 (SE) – дозвіл режиму пониженого споживання.

Біт 7 (PUD) – керування навантажувальними резисторами (глобальне).

Якщо значення біту 1, то навантажувальні резистори усіх розрядів усіх портів відключені

Біти 6, 4 — SM1...0: Розряди режимів сна. Вони дозволяють вибрати один з 4 режимів сна (таблиця 3).

Таблиця 3 – Вибір режимів сна

SM1	SM0	Режим сна
0	0	Режим Idle
0	1	Режим Power-down
1	1	Режим Power-down
1	0	Режим Standby

Режим Standby рекомендується вибирати тільки при використанні зовнішнього кварцового резонатора.

Біт 5 — SE: Дозвіл режиму сна. Біт SE має бути встановлений в одиницю для того, щоб по команді SLEEP мікроконтролер перейшов в сплячий режим. Щоб уникнути випадкового переходу в сплячий режим, рекомендується встановлювати біт SE в одиничний стан безпосередньо перед викликом команди SLEEP і скидати його відразу після пробудження.

Режим Idle

Якщо біти SM1 - 0 встановлені в 00, команда SLEEP примушує мікроконтролер перейти в режим Idle. При цьому центральний процесор зупиняється, інші пристрої продовжують працювати, а саме:

- послідовний канал UART;
- аналоговий компаратор;
- універсальний послідовний інтерфейс;
- таймери/лічильники;
- сторожовий таймер;
- система переривання.

У режимі Idle відключаються сигнали CLK_{CPU} , CLK_{FLASH} , а усі інші сигнали залишаються включеними. Режим Idle дозволяє мікроконтролеру пробудитися як при виникненні зовнішніх переривань, так і внутрішніх, таких як переповнювання таймера і закінчення передачі по UART.

Якщо пробудження по перериванню від аналогового компаратора не потрібно, компаратор може бути відключений шляхом скидання відповідного біта в регістрі стану - ACSR. Це зменшить споживану потужність в режимі Idle.

Режим Power-down

Коли біти SM10 встановлені в 01 або 11, команда SLEEP заставляє мікроконтролер перейти в режим Power - down. У цьому режимі робота зовнішнього генератора припиняється.

В той же час такі зовнішні переривання, як переривання по каналу USI і переривання по спрацьовуванню сторожового таймера, продовжують працювати (якщо вони дозволені). Вихід МК з такого сплячого стану можливий за наступних умов:

- системне скидання від зовнішнього сигналу;
- скидання при спрацьовуванні охоронного таймера;
- скидання при короткочасному зниженні напруги живлення;

- переривання від каналу USI;
- зовнішнє переривання INT0;
- переривання при зміні стану будь-якого виводу.

У режимі Power - down відключаються усі основні внутрішні синхросигнали, а залишаються активними лише ті пристрої, які працюють в асинхронному режимі.

При пробудженні з режиму Power - down умова, що викликала пробудження, має бути присутньою до тих пір, поки процес пробудження не закінчиться. В процесі пробудження тактовий генератор повинен вийти із загальмованого стану, запуститися і увійти до стійкого режиму роботи.

Режим Standby

Якщо біти SM10 встановлені в 10 і при цьому використовується зовнішній кварцевий резонатор, то з появою команди SLEEP мікроконтролер переходить в сплячий режим Standby. Цей режим ідентичний режиму Power - down за винятком того, що системний генератор продовжує працювати. З режиму Standby мікроконтролер пробуджується всього за шість циклів тактового сигналу.

Активність різних внутрішніх синхросигналів і джерела пробудження в різних режимах енергозбереження наведені в таблиці 4.

Таблиця 4 – Активність сигналів та джерела пробудження в різних режимах енергозбереження

Режим	Активність сигналів			Генератор	Джерела пробудження			
	CLK _{CPU}	CLK _{FLASH}	CLK _{IO}		Включений	INT0, INT1 та зміни на будь-якому виводі	Готовність до старту USI	Готовність SPM/EEPROM
Idle			X	X	X	X	X	X
Power - down					X	X		
Standby				X	X	X		

4 Джерела сигналу скидання

Мікросхема ATtiny2313 має чотири джерела сигналу скидання:

- скидання при включенні живлення, який відбувається у тому випадку, якщо напруга живлення виявиться нижче за пороговий рівень для цього

- режиму (VPOT);
- зовнішнє скидання, яке відбувається у тому випадку, якщо на вхід RESET поступає сигнал низького логічного рівня тривалістю не менше одного такту системного генератора;
 - скидання від сторожового таймера, яке відбувається в трьох випадках:
 - 1) якщо витік період роботи сторожового таймера;
 - 2) якщо сторожовий таймер включений;
 - 3) якщо заборонено переривання по сторожовому таймеру;
 - скидання при зниженні живлення, яке відбувається, якщо напруга живлення виявиться нижче за пороговий рівень для цього режиму (VBOT), а система контролю рівня живлення включена.

Регістр статусу системи скидання містить інформацію про те, яке з джерел сигналу скидання викликало останній перезапуск системи

Біти	7	6	5	4	3	2	1	0	
	-	-	-	-	WDRF	BORF	EXAF	PORF	MCUSR
Читання/Запис	R	R		R	R/W	R/W	R/W	R/W	
Початковий стан	0	0	0	0	0	0	0	0	

Рисунок 11 – Регістр статусу системи скидання - MCUSR

Біт 3 - WDRF: прапор скидання від сторожового таймера. Цей біт встановлюється в 1, якщо сталося скидання при спрацьовуванні сторожового таймера. Біт скидається після скидання по включенню живлення або після примусового запису логічного нуля.

Біт 2 - BORF: Прапор скидання при зниженні живлення. Цей біт встановлюється в 1, якщо сталося скидання при короткочасному зниженні напруги живлення (спрацьовуванні схеми BOD). Біт скидається після скидання по включенню живлення або після примусового запису логічного нуля.

Біт 1 - EXTRF: Прапор зовнішнього скидання. Цей біт встановлюється в одиницю, якщо сталося зовнішнє скидання. Біт скидається після скидання по включенню живлення або після примусового запису логічного нуля.

Біт 0 - PORF: Прапор скидання по включенні живлення. Цей біт встановлюється в одиницю, якщо сталося скидання по включенні живлення. Біт скидається тільки при примусовому запису логічного нуля.

